

Gyógyszerellátás a háború aspektusából

Interjú Dr. Feller Antal vezérigazgatóval

Cikksorozatunk első részében bemutattuk a gyógyszerellátás folyamatát és mindazokat a kihívásokat, amelyekkel a gyógyszer-nagykereskedőknek szembe kell nézniük [1]. Ez utóbbiak közé tartozik többek között az ukrajnai háború, amely a gyógyszerellátást közvetlen és közvetett módon is befolyásolja. Lapunknak adott interjújában Dr. Feller Antal, a Hungaropharma Zrt. vezérigazgatója mindemellett arról is beszámolt, hogy a válságot és Európa gyógyszer-nagykereskedői hogyan szervezték meg a háború sújtotta ország megsegítését.

STATUS QUO

Minden olyan zavar, amely megjelenik a világkereskedelemben és a világgazdaság működésében, hatást gyakorol a gyógyszergyártásra és a gyógyszerellátásra is – szögezte le beszélgetésünk elején Dr. Feller Antal. Példaként említette a COVID járvány kirobbanását, amikor a gyógyszerpiaci szereplők az alapanyagellátás beszűkülésétől tartottak. Ez jogos aggodalomnak tűnt annak fényében, hogy Kína állítja elő a gyógyszeralapanyagok 75 százalékát, ám szerencsére nem következett be olyan mértékű alapanyagellátási probléma, ami gyógyszerhiányhoz vezetett volna. Bár valamelyest lelassultak a szállítások, a piac megnyugodott és nem kellett komolyabb problémával szembesülni. Számolni kell ugyanakkor a pandémia hosszú távú hatásaival – jegyezte meg Dr. Feller Antal –, ami elsősorban a sérülékenységi csökkenésére irányuló intézkedéseket tesz szükségessé. Akár az európai gyártásra való átállásra, akár a készletek növelésére gondolunk, mindkettő tökeigényes befektetést igényel. Mindezeket a célokat és elvárásokat felerősíti az ukrán-orosz háború, amely komoly zavart okozott a világgazdaság működésében.

A jelenlegi helyzetben az alapanyagok és az energia árának növekedésével szembesül a világ, márpedig a gyógyszergyártás energiaigényes tevékenység – mutatott rá Dr. Feller Antal. A gyógyszerek célba juttatását, vagyis a szállítást is erősen befolyásolják az üzemanyagárak, amelyek nem csak a szolgáltatás színvonalát határozzák meg, hanem a tevékenység jövedelmezőségét is. Gondok adódtak a dízelautók károsanyag-kibocsátását csökkentő adalék, az AdBlue ellátásával is. Az infláció előbb-utóbb jelentős bérneműzést, a béremelés iránti igények megjelenését fogja gerjeszteni. Mindemellett munkaerőhiány is tapasztalható, amit – az előzetes várakozásokkal ellentétben – nem enyhít az Ukrajnából érkező menekültek megjelenése. Ezek a részproblémák hatványozottan jelentkeznek egy elhúzódó háború esetén – hangsúlyozta Dr. Feller Antal és elmondta: „Az ukrán-orosz háborúval kapcsolatban elsősorban a szállítási útvonalak meghosszabbodását tapasztaltuk. A korábbi 35 napos utánpótlás 45 napra növekedett, ami mindenképpen zavart okoz a rendszerben. Forgalmnövekedéssel számoltunk az ország keleti részében, de egy-egy egyedi eset kivételével erre nem került sor, ahogy gyógyszerellátási problémák sem jelentkeztek. Amikor támadás érte a kijevei inzulingyárat és inzulinraktárakat, attól tartottunk, hogy akadózhat a kelet-közép-európai országok inzulinellátása, de szerencsére a kijevei gyár működőképes maradt. A cseh, szlovák, lengyel, román és magyar inzulinellátás nem függ sem az orosz, sem az ukrán ellátástól, így ez a probléma nem érint minket. Nagyban ronthatja viszont a helyzetet az euró-forint árfolyam alakulása, mivel Magyarországon a támogatásba befogadott gyógyszerek árát forintban határozzák meg. Ezért egy erőteljesen kedvezőtlen árfolyamváltozás a gyógyszergyártók euróban számított bevételeinek csökkenéséhez vezethet. A támogatott készítmények gyártóira kivetendő extraadóknak szintén kiszámíthatatlan következményei lehetnek.”

Arra a kérdésre, hogy érintik-e az Európai Unió által bevezetett szankciók a magyarországi gyógyszerkereskedelmet, Dr. Feller Antal úgy felelt, hogy nem, mivel nekünk nincsenek orosz beszállítóink. Ugyanakkor minden, a gazdaságban megjelenő bizonytalanság lecsapódik a gyógyszerellátásban is. Oroszország gyógyszergyárai működnek ugyan, de nagy valószínűséggel ott is szembesülnek a háború okozta bizonytalanságokkal. Sokkal súlyosabb problémával kell szembenéznie Ukrajnának, ahol az ország jelentős területén sérült az infrastruktúra, beleértve a gyógyszerárak nagykereskedők által történő kiszállítását, működését és egyáltalán a gyógyszerhez jutást.

SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

Az ukrajnai igények gyorsan megjelentek a gyógyszerellátási lánc azon magyarországi szereplőinél, akik kapcsolatban állnak a háború sújtotta országgal. Ezek a szükségletek elsősorban a gyógyszerek, kötszerek, fertőtlenítőszeres és védőeszközök területén jelentkeztek. Mint arról Dr. Feller Antal tájékoztattott, e termékkör segélyszállítmány formájában történő eljuttatása terén korábban nemigen szereztek tapasztalatot. Rámutatott, hogy e készítmények jelentős hányada speciális minőségbiztosítási feltételek mellett, ellenőrzött és rögzített körülmények között szállítható, és bizonyos termékek – például egyes fájdalomcsillapítók – kiszállítása speciális engedélyekhez is kötött. A segélyezés során látni

kell, hogy honnan, milyen úton és szállítási körülmények között, hova kell eljuttatni a gyógyszereket, hiszen csak ebben az esetben ad engedélyt az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezésegészségügyi Intézet (OGYÉI) a termékek kiszállítására. Fontos szempont továbbá, hogy a segélyezés nem okozhat gyógyszerellátási problémát Magyarországon, illetve bármelyik forrásországban.

Mint láttuk, az Európai Unió összes országa megmozdult, és készen állt arra, hogy segélyszállítmányokat indítson Ukrajnába. Az Európai Gyógyszernagykereskedők Szövetsége (European Healthcare Distribution Association, GIRP) – amelynek Dr. Feller Antal megválasztott igazgatósági tagja és a szállítási lánc megoldásokkal foglalkozó tanácsadó testületének tagja – rendszeresen áttekinti a segélyezés helyzetét. Kialakították azt a csatornát, amelyen keresztül az EU-tagországok adományai eljutnak Ukrajnába. Ez jellemzően Lengyelországon keresztül történik, de – tekintettel arra, hogy hazánk a szomszédos államok egyike – természetesen Magyarországról is indítanak szállítmányokat Kárpátaljára és az ország távolabbi kórházaiba is.

Mint arra Dr. Feller Antal rávilágított, a segélyezés sokszereplős folyamat, amelyben a segélyszervezetektől kezdve az OGYÉI-n át a Hungaropharma Zrt-ig számos csapat dolgozik annak érdekében, hogy a segélyszállítmányok célba érjenek. Hosszú időt igényelt annak a rendszernek a kidolgozása, amelynek révén nagy biztonsággal, minden szükséges engedély birtokában és megfelelő szállítási körülmények között folyamatosan megtörténhet a gyógyszerek – főként gyermekgyógyászati készítmények, antibiotikumok és fájdalomcsillapítók – és egyéb egészségügyi termékek célba juttatása oly módon, hogy mindeközben ne kerüljön veszélybe a magyarországi gyógyszerellátás biztonsága. Ennek köszönhetően ma már rugalmasan képesek megfelelni az ukrán egészségügyi intézményekből érkező igényeknek.

PARTNERSÉG

A Hungaropharma Zrt. az ukrainai események első napjától kezdve bekapcsolódott a segélyezési folyamatba, és kereste az együttműködés lehetőségét a lehetséges partnerekkel. „Kezdetben az intézeti gyógyszerári partnereink támogattak minket ebben a munkában, ám az első ad hoc jellegű adományozásokat követően hamar felismertük, hogy a jó szándék és a gyors segíteni akarás akár fennakadásokat is okozhat. Rendszerszinten kell átlátni a segélyezés folyamatát annak érdekében, hogy olyan termékeket juttassunk el a rászorulóknak, amelyekre valóban szükségük van. Vállalatunk elsőként vetette fel ennek a strukturális gondolkodásnak az igényét, aminek eredményeként ma a segélyszállítmányok pontosan oda jutnak el, ahol számítanak rájuk. A Hungaropharma Zrt. nem végez szállítást az országhatáron túl, mivel nem rendelkezik sem helyismerettel, sem kapcsolatokkal. A Kárpátalján élő magyar kisebbség – amely megfelelő infrastruktúrával és kapcsolatrendszerrel rendelkezik – hatékonyan segítette az ukrán egészségügyi intézményekkel folytatott kommunikációt, a velük való együttműködést és a lebonyolítást. Nekik és a segélyszervezetek – a Magyar Református Szeretetszolgálat és a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet –, valamint a Bethesda Gyermekkorház közreműködésének köszönhetően eddig minden szállítmányunk célba ért. Természetesen ebben a láncolatban részt vesznek a beszállító partnereink, és minden olyan hatóság – többek közt az OGYÉI –, amelynek támogatása elengedhetetlen az engedélyek beszerzésének felgyorsításában.”

Fontos szempont volt a segélyezés megszervezésében egy olyan szótár biztosítása, amely lehetővé teszi az egész európai gyógyszerközösség számára az Ukrajnából érkező cirillbetűs gyógyszerigények és a rendelkezésre álló termékek összekapcsolását. Ismert ugyanis, hogy ugyanazon készítmények törzskönyvezése más-más kereskedelmi néven történik a különböző országokban, ahogy a gyógyszerek hatáserőssége is eltérhet egymástól. Ugyanakkor azt is biztosítani kell, hogy az ukrán orvosok nagy biztonsággal ismerjék a segélyadományként érkező gyógyszereket, és pontosan tudják, hogy melyik készítmény melyik Ukrajnában törzskönyvezett terméknek felel meg. Ezért a segélyszállítmányokkal nem csak magukat a termékeket, hanem velük együtt a hozzájuk tartozó információs anyagot is elküldik a könnyebb beazonosítás végett.

A bajbajutottak megsegítéséről szólva Dr. Feller Antal örömtelinek nevezte azt a jóakarató hozzáállást, amely az összes szereplő részéről megnyilvánult a háború első percétől kezdve. Mint fogalmazott: „A segítségnyújtásnak sokféle eszköze és módja van. A Hungaropharma tulajdonosai is kivették a részüket a segélyezésből, az egyikük például a balatoni üdülőjét bocsátotta az Ukrajnából érkező menekültek rendelkezésére. A nap mint nap érkező hírek nem arra utalnak, hogy egyhamar véget érne ez a háború. Sosem gondoltam volna, hogy a XXI. században még adódhatnak olyan problémák, amelyekre bárki fegyverrel kíván pontot tenni. A segítségnyújtás azonban távol áll attól, hogy felelősöket keressünk és magunk próbáljunk igazságot tenni. Erkölcsi kötelességünk, hogy segítsünk a bajbajutottakon, és ennek érdekében minden tőlünk telhetőt meg kell tennünk.”

(X)

[1] Gyógyszerellátás az integritás jegyében – Interjú Dr. Feller Antal vezérigazgatóval. IME XXI. évfolyam 2022/2. szám